

Pestprotocol

Ontoelaatbaar en grensoverschrijdend gedrag



Laatste wijziging: 12-10-2019

Inhoud:

Inhoud:.....	1
Voorwoord.....	2
Hoofdstuk 1 Achtergrondinformatie	3
1.1 Pesten	3
1.2 Digitaal pesten.....	6
1.3 Kenmerken van de pester.....	7
1.4 Kenmerken van de gepeste.....	7
1.5 Signalen, die wijzen op pestgedrag	8
Hoofdstuk 2 Gedragsregels	9
2.1 Schoolregels	9
2.2 Klassenregels	10
Hoofdstuk 3 Digitaal pesten/cyberpesten.....	11
3.1 Verschil pesten en cyperpesten	11
3.2 Gevolgen.....	11
3.3 Aanpak.....	12
3.4 Regels computergebruik school	12
3.5 Mobiele telefoons.....	12
Hoofdstuk 4 preventieve aanpak	13
Hoofdstuk 5 curatieve aanpak.....	15
Hoofdstuk 6 Ontoelaatbaar en grensoverschrijdend gedrag	17
Hoofdstuk 7 Pesten op het werk	19
Analyseformulier handelingsfase/sanctiefase	21

Voorwoord

Pesterijen komen op iedere basisschool voor, ook op obs Finlandia. Met dit pestprotocol leveren we een positieve en effectieve bijdrage aan het voorkomen en bestrijden van het pestgedrag.

Binnen de school doen zich buitengewoon veel situaties voor, waarin leerlingen zich kwetsbaar opstellen: binnen de leerlinggroep of bijvoorbeeld bij het spelen op het plein. Situaties, die gemakkelijk kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen. Dergelijke situaties leiden tot pestgedrag.

Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen.

Met behulp van dit pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peetsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen.

Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd en zijn overzichten van regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen. Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden ook de ouders betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school.

Het is in onze ogen van groot belang, dat de leerlingen zich in onze school thuis voelen. Wij streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen en ervaren, dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten en vaardigheden, de nodige belangstelling en aandacht is. Een goed pedagogisch klimaat vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van leerlingen. Belangrijk kenmerk binnen dit pedagogisch klimaat is een kindvriendelijke onderwijsleeromgeving, waarbij een gevoel van veiligheid bij de leerlingen de grondslag vormt.

Contactpersonen:

In dit protocol zijn geen namen en contactgegevens opgenomen van personen, omdat deze gegevens aan verandering onderhevig kunnen zijn. Daarvoor verwijzen we hier naar de schoolgids en de website van de school.

Daar zijn de contactgegevens te vinden van o.a.:

- coördinator anti-pestbeleid
- intern begeleider.
- directie

Hoofdstuk 1 Achtergrondinformatie

1.1 Pesten

Onder pesten verstaan we het op systematische wijze toepassen van lichamelijk of geestelijk geweld door een of meer leerlingen ten opzichte van een leerling die niet (meer) in staat is zichzelf te verdedigen. In tabel 1.1 zijn de verschillen aangegeven tussen plagen en pesten.

Tabel 1.1 *Plagen en Pesten, waar zit het verschil?*

	Pesten	Plagen
Machtsverhouding	De pester heeft de macht. Het ene kind is bang voor het andere. Bovendien gebeurt het vaak in groepsverband tegenover 1 persoon. Hierbij ligt de rol van pester en gepeste vast, alleen de rol van de omstanders kan verschillen. <i>Scheve Machtsverhouding</i>	De kinderen zijn niet bang voor elkaar. Het gebeurt meestal 1 op 1. De rol van wie plaagt of geplaagd wordt ligt niet vast. <i>Gelijke Machtsverhouding</i>
Weerbaarheid	De gepeste voelt zich machteloos. <i>Slachtoffer kan zich niet verdedigen</i>	De kinderen kunnen elkaar aan. <i>Slachtoffer kan zich verdedigen</i>
Tijdsduur	Het gebeurt niet zomaar één keer, maar iedere dag weer, soms een jaar of langer achter elkaar en is niet te stoppen. <i>Het gebeurt langdurig en intensief</i>	Het gebeurt meestal eenmalig en is onschuldig. Het is van korte duur en is te stoppen. <i>Het gebeurt incidenteel</i>
Mishandeling	Het is bedreigend, omdat het niet om een incident gaat en het gepeste kind geen kans ziet om het te stoppen. <i>Er is sprake van geestelijke en/ of lichamelijke mishandeling</i>	Het is niet bedreigend, omdat de kinderen niet bang voor elkaar zijn, elkaar aankunnen en het om een incident gaat. <i>Er is geen sprake van geestelijke en/ of lichamelijke mishandeling</i>
Schade	Het gepeste kind delft het onderspit en heeft (terecht) angst voor verdere gevolgen. <i>Er is sprake van schade</i>	Het blijft bij het voorval en heeft geen verdere gevolgen. <i>Er is geen sprake van schade</i>

Pesten gebeurt op verschillende manieren. Er bestaat een belangrijk verschil tussen de manier waarop jongens pesten en de manier waarop meisjes dat doen.

Met name jonge jongens pesten veelal op een directe en fysieke manier, zoals slaan, schoppen, duwen en spullen afpakken. Naarmate jongens ouder worden verschuift dit fysieke pesten naar meer verbale vormen zoals uitschelden en belachelijk maken, waarbij fysieke handelingen een rol kunnen spelen.

Meisjes hanteren daarentegen in het algemeen een meer indirecte stijl die ook omschreven kan worden als relationele agressie. Dat wil zeggen dat meisjes pesten door middel van sociale relaties: roddelen over het slachtoffer, buitensluiten en isoleren, negeren en afwijzen. Dit sluit overigens niet uit dat sommige meisjes, zij het bij uitzondering, ook fysiek pesten.

Globaal zijn er vijf manieren te onderscheiden waarop een pester pest, deze manieren lopen tijdens een peestsituatie in elkaar over:

- Verbaal: vernederen, uitschelden, bijnaam geven, dreigen, belachelijk maken.
- Lichamelijk: duwen, slaan, schoppen, spugen, trekken, bijten.
- Achtervolging: achterna lopen, opsluiten, klemzetten, opjagen.
- Uitsluiten: negeren, afpakken van spullen, beschadigen van spullen, isoleren.
- Afpersing: dwingen, dreigen.

Bij een peestsituatie zijn er vijf partijen betrokken, te weten:

- Het kind dat gepest wordt.
- Het kind dat pest
- De ouders
- De school
- De klas

Bij een peestsituatie zijn er verschillende rollen. De bekendste rollen zijn de rollen van de pester en de gepeste. De rollen van de omstanders zijn minder bekend. De omstanders hebben, onbewust, invloed op de peestsituatie. We kunnen zeven rollen onderscheiden bij een peestsituatie, te weten:

- De pester

Pesten vanuit macht: de pester wil controle over de groep, hij bepaalt wat er gebeurt.

Pesten vanuit onmacht: de pester is onzeker, hij pest een ander door de aandacht op hen te vestigen.

Pesten vanuit frustratie: de pester ervaart een frustratie waarvan de oorzaak of bron niet bereikbaar is. De pester reageert zich af op een zondebok die wél bereikbaar is.

- De gepeste

De gepeste heeft, vaak, een beperkte weerbaarheid. Het kind heeft angst gevoelens en voelt zich eenzaam. En uit angst dat het pesten verergert, durft het kind geen acties te ondernemen. De gepeste zoekt het veilige contact van een leerkracht.

- De meeloper

De meeloper is bevriend met de pester. Hij pest mee. De reden hiervoor kan wisselend zijn; behoefte om bij de 'populaire' groep te horen of uit angst om zelf gepest te worden.

- De helper

De helper neemt het op voor de gepeste. De helper vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester.

- De onzichtbare

De onzichtbare vindt het goed dat de gepeste gepest wordt. De onzichtbare roept anderen erbij om het pesten te steunen en versterkt het pestgedrag van de pester. Dit gebeurt buiten het oog van een volwassene.

- De buitenstaander

De buitenstaander trekt zich niets van het pestgedrag aan en merkt het pesten meestal niet op. De buitenstaander voelt zich niet betrokken bij de groep, maar vindt dit prima.

- De stille

De meeste kinderen nemen vaak de rol van 'de stille' op zich. De stille herkent het pesten, maar durft niets te doen uit angst om zelf gepest te worden.

Waardoor worden kinderen het slachtoffer van pesten? Om deze vraag te beantwoorden wordt er onderscheid gemaakt tussen individuele factoren en omgevingsfactoren.

Individuele factoren die de kans om slachtoffer te worden van pestgedrag vergroten:

- Een kind dat afwijkt van het normale patroon binnen een klas, denk hierbij aan: een andere huidskleur, religie, kleding of gedrag.
- Een kind dat niet in staat is voor zichzelf op te komen.
- Een kind dat eerder slachtoffer is geweest van pesten.

Omgevingsfactoren die de kans om slachtoffer te worden van pestgedrag vergroten:

- Een kind dat opgroeit in een onveilige thuissituatie. Een kind dat thuis wordt gepest, mishandeld of verwaarloosd.
- Een kind dat te beschermd wordt opgevoed, waardoor het kind weerloos wordt.
- Een kind dat les krijgt in een klas met een verstoorde groepscohesie.
- Een kind dat les krijgt van een autoritaire leerkracht, waardoor het groepsevenwicht wordt verstoord.

Pesten is niet alleen schadelijk voor slachtoffers, maar ook voor de pester zelf en voor de klasgenoten.

Gevolgen voor slachtoffers van pesten

Een eenmalige pestervaring is zelden erg traumatiserend, ook als die heel ernstig is. Vooral kinderen die herhaaldelijk en op verschillende manieren zijn gepest, hebben last van sociale en emotionele problemen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat gepest worden gevoelens van eenzaamheid en depressie vergroot en bestaande problemen verergert. Slachtoffers gaan zichzelf door het pesten minder leuk vinden, vertrouwen hun leeftijdsgenoten niet en zijn bang om naar school te gaan. Die gevoelens kunnen leiden tot verder isolement en diepere depressie en nog meer pestgedrag uitlokken. Ze hebben vaker last van psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid.

Gevolgen voor de pester

De gevolgen voor de pester zijn op korte termijn nog niet negatief. Zolang ze op school zitten, kunnen ze zich vaak goed staande houden. Hun schoolprestaties zijn vaak beter dan die van gepeste kinderen en hun populariteit en zelfwaardering zijn ook groter. Op de lange termijn kunnen pesterpen echter wel sociale problemen krijgen. Een pestend kind leert dat het doelen kan bereiken zonder op een sociaal aangepaste manier met anderen te onderhandelen. Daardoor kan hij uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen krijgen.

Kinderen en jongeren die op school anderen pesten, lopen een grotere kans op ernstige problemen in hun adolescentie. Ze komen vaker met justitie in aanraking, drinken meer alcohol en plegen vaker zelfmoord. Jongens die pesten zijn later vaker bij vechtpartijen betrokken. Meisjes die vroeger pestten hebben op latere leeftijd een grotere kans om betrokken te raken bij huiselijk geweld en om tienermoeder te worden.

Gevolgen voor klasgenoten

De hele klas kan last hebben van pesten. De verstoring en afleiding die het pesten veroorzaakt hinderen het leren. Op dagen waarop niet-betrokken kinderen iemand gepest zien worden, vinden ze school minder leuk. Kinderen die dagelijks geconfronteerd worden met pesten krijgen bovendien de boodschap dat toeschouwers niet ingrijpen, slachtoffers verdienen wat ze krijgen en macht belangrijker is dan rechtvaardigheid.

1.2 Digitaal pesten

Kinderen maken steeds meer gebruik van internet en hebben vaak een mobiele telefoon. Een deel van hun leven speelt zich tegenwoordig online af. Dit betekent ook dat naast 'gewoon' pesten ook digitaal pesten of cyberpesten kan voorkomen: pesten, treiteren of intimideren via e-mail, chat, instant messaging, mobiele telefoons of andere digitale hulpmiddelen. Gemak en anonimiteit van internet veroorzaken ook meer ongeremd pestgedrag dan in het werkelijke leven. De grenzen van taalgebruik worden verlegd en er kunnen filmpjes en foto's gebruikt worden om digitaal te pesten. Kinderen durven meer via internet. Net als 'normaal' pesten is digitaal pesten onaanvaardbaar.

Tips voor de leerkracht:

- Toon interesse in wat de kinderen doen op internet.
- Spreek regels af hoe je met elkaar omgaat op internet.
- Maak digitaal pesten bespreekbaar in de klas.
- Neem meldingen van digitaal pesten serieus.

Tips voor de leerling:

- Antwoord nooit op berichten die bedoeld zijn om te intimideren of te verontrusten.
- Bewaar het bericht. Dit is belangrijk wanneer je de intimidatie wilt melden of om hulp vraagt.
- Vertel het aan iemand die je kunt vertrouwen en meld je problemen aan mensen die er iets aan kunnen doen.
- Blokkeer de verzender van de 'pest' berichten.
- Let er op wat je online plaatst. Foto's en teksten die je op internet plaatst zijn vaak ook zichtbaar voor anderen.
- Kijk op de website www.meldknop.nl. Daar staan praktische tips om vervelende situaties op internet op te lossen.

Omdat digitaal pesten een specifieke aanpak vraagt is er een apart hoofdstuk binnen het pestprotocol opgenomen waarbij de preventieve en curatieve aanpak gericht op digitaal pesten wordt beschreven. Zie hoofdstuk 3 digitaal pesten/cyberpesten. Daarnaast heeft de school een speciaal protocol *internet en sociale media* met afspraken die gelden op Finlandia.

1.3 Kenmerken van de pester

Alhoewel je niet zomaar iemand een etiket van 'pester' kunt opplakken, op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- Imiteert graag agressief gedrag.
- Is sneller agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen en opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

1.4 Kenmerken van de gepeste

Net als bij de 'pester' kun je niet zomaar iemand een etiket van 'gepeste' opplakken. Echter is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan welke regels of normen er binnen de groep gelden.

- Reageert niet op de gepaste manier op druk: begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pesterpen na te bootsen, maar faalt daarin.

1.5 Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleer- en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of is niet welkom op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen wordt het kind als laatste gekozen of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Hoofdstuk 2 Gedragsregels

2.1 Schoolregels

De schoolregels staan beschreven in het schoolplan en hangen zichtbaar op in de school. De regels gelden voor iedereen binnen de school:

STOP-methode (omgaan met elkaar)

Wanneer leerlingen worden geconfronteerd met ongewenst gedrag zetten ze STOP in. Deze methode werkt als volgt:

Wanneer iemand iets doet wat jij niet leuk vindt en je hebt er last van dan zeg je dat tegen deze persoon.

Gaat iemand toch door dan zeg je STOP. Je probeert het samen op te lossen.

Kom je er niet uit? Dan ga je samen naar een leerkracht.

Omgaan met spullen/ eigendommen

Leerlingen gaan zorgvuldig om met door school verstrekt materiaal.

Bij de start van een nieuw schooljaar wordt door de school verbruiksmateriaal verstrekt: een etui, grijs potlood, gum, blauwe pen en kleurpotloden.

Ouders dragen de kosten voor de vervanging van beschadigde en/of zoekgeraakte boeken, materialen.

Het gedrag in het gebouw

Leerlingen komen rustig het gebouw binnen en gaan direct naar de klas.

We ruimen onze spullen op. Ook rommel die misschien niet van jezelf is.

Het gedrag in de klas

Zie hiervoor de pictogrammen en de klassenregels.

Het gedrag op het plein

Afval wordt in de vuilnisbakken gegooid.

Wc bezoek vindt buiten de pauzes plaats. Tijdens de pauze alleen naar binnen bij hoge uitzondering.

Jassen en tassen worden tussendoor niet naar binnen gebracht.

Komt de bal op straat, vraag de juf of meester toestemming om de bal te pakken.

Gebruik mobiele telefoon

Op school en tijdens uitstapjes zijn mobiele telefoons niet toegestaan. Voor dringende zaken kan het vaste nummer van de school worden gebeld.

Eten in de school

De kleine pauze is niet bedoeld als ontbijtpauze. In de kleine pauze eten de kinderen fruit.

Daarbij drinken we water.

Kauwgom is in de school niet toegestaan.

Pictogrammen

Wij zeggen stop als we iets niet willen.

Wij luisteren naar elkaar.

Wij zijn op tijd.

Wij ruimen onze spullen op.

Wij staan netjes in de rij.

Wij zijn zuinig op onze spullen

Wij zijn aardig voor elkaar.

Wij helpen elkaar.

Wij lopen rustig in de school.

2.2 Klassenregels

Naast de algemene schoolregels zijn er in de klas klassenregels. De leerkracht bespreekt en maakt deze met de leerlingen tijdens de Gouden Weken aan het begin van het jaar. De klassenregels hangen op in de klas.

Indien een leerling in de klas zich niet gedraagt zoals de leerkracht verwacht werken wij met een stappenplan.

- De leerling krijgt een time-out in de klas. Dit is een kortdurende interventie.
- Indien de leerling niet zijn gedrag aanpast en het storende gedrag nogmaals voorkomt vindt er een time-out in een andere klas plaats.
- Indien het gedrag na terugkeer in de klas nog een keer plaatsvindt, worden ouders op de hoogte gesteld en vindt er een gesprek plaats met ouders en leerling.
- Indien gedrag terug blijft keren wordt de leerling besproken met ib. Waar nodig wordt PPO ingeschakeld. Zie verder het zorgplan.

Leerkrachten zetten in op het, waar nodig, nieuw aan te leren gedrag. Dit gebeurt op een opbouwende positieve manier in dialoog met alle betrokkenen.

Door een positief en effectief klassenmanagement te hebben zijn leerkrachten preventief aan het werk. Hierdoor voorkomen wij veel ordeverstorend gedrag.

Hoofdstuk 3 Digitaal pesten/cyberpesten

Onder cyberpesten verstaan we alle vormen van pesterijen die een beroep doen op nieuwe informatie- en communicatietechnologieën om slachtoffers opzettelijk en herhaaldelijk lastig te vallen, te bedreigen, te beledigen met de bedoeling om te kwetsen. Deze definitie bevat een aantal elementen die belangrijk zijn om een onderscheid te maken met andere fenomenen:

- 'cyber plagen': waarbij er geen bedoeling is om de ander te kwetsen of te schaden.
- 'cyber ruzie maken': waarbij er een gelijke machtsverhouding is tussen beide partijen en we niet kunnen spreken van een dader en een slachtoffer.
- 'cyber aanvallen': waarbij we spreken van een éénmalig incident, dat niet herhaaldelijk voorkomt.

3.1 Verschil pesten en cyperpesten

De meeste kinderen en jongeren ervaren cyberpesten als veel indringender dan klassiek pesten. Het pesten stopt namelijk niet aan de voordeur, maar gaat in de anders zo veilige thuisomgeving gewoon verder, zelfs tot in de slaapkamer. De gepeste heeft daardoor geen pestvrije momenten meer, het is alsof de pesterpen hem/ haar altijd in het vizier heeft. Thuis zijn er bovendien ook niet altijd leerkrachten of ouders in de buurt om een oogje in het zeil te houden. Zeker niet als de computer in de slaapkamer staat. Door het gebrek aan face-to-face contact met de gepeste, schat de dader soms de effecten van zijn pesterijen verkeerd in. Bovendien stimuleren het gebrek aan non-verbaal contact en de mogelijkheid om anoniem te blijven, de impulsiviteit die jongeren vaak beter zouden onderdrukken om zichzelf te behoeden van gedrag dat eigenlijk over de schreef gaat. Bij het gewone pesten is er vaak sprake van een fysieke superioriteit van dader ten opzichte van slachtoffer. Bij cyberpesten vertaalt zich dat naar een superioriteit in technische kennis.

Tot slot lijkt het alsof cyberpesten vooral een één-op-één gebeuren is, maar door het wereldwijde karakter van internet krijgt de gepeste het gevoel alsof de hele wereld meekijkt en ziet hoe hij/ zij vernederd wordt.

3.2 Gevolgen

De gepeste voelt in de eerste plaats woede, frustratie en ontredde. Deze gevoelens zijn nog sterker bij kinderen die zowel online als offline gepest worden. Vaak heeft het pesten een invloed op hun schoolprestaties en worden ze introvert. Cyberpesten tast ook je zelfbeeld en je zelfvertrouwen aan.

Doordat pesters vaak intensief bezig zijn met hun pesterijen, zijn ze minder bezig met hun schoolprestaties, waardoor deze vaak ook verslechteren.

De klasgenoten hebben vaak geen actieve rol in de situatie, toch kan een aanhoudende cyberpestproblematiek ook voor hen een aantal negatieve gevolgen hebben. Een pestprobleem beheerst vaak het klassenklimaat.

3.3 Aanpak

Pesten en cyberpesten gaan vaak hand in hand. Het pesten op school vindt zijn weg naar de nieuwe technologieën die het hele gebeuren verder zetten buiten de schooluren.

Het is zeer belangrijk dat de aanpak van het cyberpesten kadert in een globaal pestbeleid van de school. Zowel met leerlingen als met ouders moet er een open communicatie zijn rond deze problematiek. Op obs Finlandia wordt cyberpesten aangepakt op basis van een vijfsporenbeleid. De aanpak voor cyberpesten is hiermee gelijk aan de aanpak voor klassiek pesten. Zie hoofdstuk 5 curatieve aanpak.

3.4 Regels computergebruik school

Zie protocol internetgebruik en social media.

3.5 Mobiele telefoons

Het is voor leerlingen niet toegestaan om tijdens schooltijd gebruik te maken van een mobiele telefoon, de telefoon staat onder schooltijd uit. Wanneer de leerlingen hun telefoon mee naar school nemen is dit geheel op eigen risico. De school is niet aansprakelijk in geval van verlies of diefstal.

Hoofdstuk 4 preventieve aanpak

Wat doen wij als school om pestgedrag te voorkomen?

Ter voorkoming van pestgedrag zijn in onze school de volgende maatregelen genomen en wordt in onze school de volgende werkwijze gehanteerd:

1. Pestprotocol

Het pestprotocol wordt zowel curatief als preventief bij pestgedrag ingezet. In het pestprotocol staat informatief beschreven wat pesten is, wat wij doen om pesten te voorkomen en hoe wij pestgedrag aanpakken.

2. Methode sociaal emotioneel leren.

In alle groepen wordt per week minimaal 60 minuten per week aandacht besteed aan sociaal emotioneel leren.

3. Positieve groepsvorming

Aan het begin van het schooljaar besteden wij extra aandacht aan het vormen van een positieve groepsdynamiek. Dit gebeurt op basis van de 'Gouden Weken'. Elke klas heeft een exemplaar van dit boek tot de beschikking. Na elke vakantie wordt hieraan opnieuw aandacht aan besteed.

4. Regels

In alle groepen worden duidelijke gedragsregels samen met de leerlingen opgesteld. Iedereen is bekend met de klassenregels. De schoolregels zijn zichtbaar aanwezig in de klassen en school. De regels gelden voor iedereen binnen de school.

5. ZIEN!

ZIEN! is een leerlingvolgsysteem sociaal-emotioneel functioneren. Hiermee wordt de veiligheidsbeleving van de leerlingen in kaart gebracht. Twee maal per jaar vult de leerkracht van groep 3 t/m groep 8 de scorelijst per leerling in en twee maal per jaar vullen de leerlingen van groep 5 t/m 8 de leerlingvragenlijsten in. De leerlingvragenlijsten zijn een aanvulling om het gedrag van een leerling in kaart te kunnen brengen en de sociale veiligheidsbeleving te meten.

Na het invullen van ZIEN worden de uitkomsten besproken door de intern begeleider tijdens de groepsbespreking. Opvallende zaken worden doorgenomen en acties worden waar nodig gepland in het logboek.

Twee graadmeters die een signaalfunctie hebben: Welbevinden en Betrokkenheid, en vijf vaardigheidsdimensies die relevante informatie geven over de ontwikkelbehoeften van een leerling op sociaal-emotioneel gebied.

De leerkrachten van groep 1 en 2 observeren de sociaal-emotionele ontwikkeling met behulp van KIIK! Deze observaties zijn de basis voor groeps- en leerlingbesprekingen met de ib-er.

6. Ouders

Het pestprotocol is in te zien op de website van de school. In de schoolgids staat de coördinator anti-pestbeleid vermeld. Ouders kunnen ook altijd hier terecht met vragen.

7. Leerkrachten

De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag, en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van een pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen.

8. Toezicht

De leerkrachten en zorgen er ten alle tijden voor dat er toezicht op de kinderen is. Zowel binnen als buiten de school.

Hoofdstuk 5 curatieve aanpak

Wat doen wij als school als er pestgedrag wordtesignaleerd?

In hoofdstuk 1 is beschreven welke vijf partijen betrokken zijn bij een peestsituatie. Omdat er bij pesten meerdere partijen betrokken zijn moet een interventie zich niet alleen op de pester of de gepeste richten. Alle betrokkenen moeten betrokken worden om tot een gewenst resultaat te komen. De school werkt hierbij met de 'vijf sporen' aanpak.

Begeleiding gepeste leerling:

- Luister naar het kind en neem het probleem serieus.
- Het verhaal duidelijk krijgen: wie pest er, hoe wordt er gepest, hoelang.
- De reactie van de leerling zelf bespreken: wat doet hij/ zij voor, tijdens en na de pesterijen.
- Samen met het kind werken aan een oplossing.
- Indien nodig professionele hulp inschakelen.

Begeleiding van de pester (leider van de pesterijen):

- Laten inzien wat het effect is van de pesterijen.
- Uitleggen welke stappen jij, als leerkracht, onderneemt om het pesten aan te pakken.
- Duidelijke grenzen stellen.
- Gesprek aangaan; wat is de reden en oorzaak van de pesterijen.
- De pester zich leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding'.

De ouders van het gepeste en van het pestende kind steunen:

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
- Indien nodig professionele hulp inschakelen.
- De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:
 - Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.
 - Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
 - Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat er voldoende informatie is over pesten.
- De school werkt actief met een pestprotocol. Het pestprotocol wordt jaarlijks gecontroleerd en zo nodig aangepast.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

Stappenplan pestgedrag (en ontoelaatbaar gedrag):

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

- Waarschuwingfase

Om een duidelijk beeld te krijgen van de peestsituatie, bespreekt de leerkracht de peestsituatie apart met de gepeste en de pester. Na dit gesprek volgt er een gesprek tussen de gepeste en de pester, waarbij de leerkracht de rol heeft van gespreksleider. Dit gesprek kan ook geleid worden door directie of ib.

Indien er echt sprake is van pesten krijgt de pester een waarschuwing in de vorm van een gele kaart. De gele kaart kan alleen worden gegeven door directie of ib. De pester krijgt een waarschuwing, oftewel een gele kaart. De pester is op de hoogte van het feit, dat hij/ zij een gele kaart heeft en na deze waarschuwing bij een volgende peestsituatie de handelingsfase en daarna de sanctiefase volgt. Er wordt een notitie gemaakt binnen Parnassys.

- Handelingsfase

Indien er voor de tweede keer pestgedrag bij dezelfde leerling(en) wordt geconstateerd, worden de onderstaande stappen doorlopen:

1. De pester vult een analyseformulier in. Het analyseformulier is opgenomen in de bijlagen. Er wordt in het analyseformulier een sanctie afgesproken indien er voor de derde keer het pestgedrag wordt geconstateerd.
2. Er volgt een gesprek met de gepeste, de pester en de meeloper(s). Dit gesprek vindt buiten de leerlingengroep plaats, waarbij ib of directie de rol heeft van gespreksleider.
3. De peestsituatie wordt in kringgesprekken binnen de betreffende leerlingengroep(en) besproken.
4. De ouders van de gepeste en de ouders van de pester worden op de hoogte gesteld van de peestsituatie. De ouders van de pester ondertekenen het analyseformulier.
5. De leerkracht maakt een aantekening in Parnassys. Het analyseformulier wordt geupload in het dossier van de leerling.

- Sanctiefase

Indien er voor de derde keer pestgedrag bij dezelfde leerling(en) wordt geconstateerd, worden de onderstaande stappen doorlopen:

1. De pester krijgt de sanctie die is afgesproken in de handelingsfase.
2. De pester vult opnieuw het analyseformulier in.
3. Er volgt een gesprek met de gepeste, de pester en de volgelingen. Dit gesprek vindt buiten de leerlingengroep plaats, waarbij de ib of directie de rol heeft van gespreksleider.
4. De peestsituatie wordt in kringgesprekken binnen de betreffende leerlingengroep(en) besproken.

5. Er volgt een gesprek met de betrokken ouders. De betrokken ouders komen op school en er worden afspraken gemaakt te aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen.

6. De leerkracht maakt een aantekening in Parnassys. Het analyseformulier wordt geupload in het dossier van de leerling.

Indien het pestgedrag aanhoudt, na het doorlopen van de bovenstaande fasen, dan wordt de directie op de hoogte gesteld van het pestgedrag en kan dit leiden tot een officiële waarschuwing en een schorsing (zie protocol schorsen en verwijderen).

- Aanpassingen groep 1 t/m 3

Bij de groepen 1 t/m 3 worden dezelfde stappen doorlopen. Het analyseformulier wordt mondeling, op het niveau van het kind, besproken.

Hoofdstuk 6 Ontoelaatbaar en grensoverschrijdend gedrag

Welke stappen worden ondernomen bij ontoelaatbaar gedrag?

Pestgedrag is een vorm van ontoelaatbaar gedrag. Echter zijn er op school meer uitingsvormen van gedragingen door leerlingen die ontoelaatbaar zijn.

Definitie

Onder ontoelaatbaar gedrag verstaan wij die uitingsvormen van gedrag door leerlingen, die onmiddellijke procedurele gevolgen hebben.

Deze procedurele consequenties worden hieronder beschreven en gelden voor alle leerlingen. Waar nodig, is een nuancering per leeftijdsfase aangebracht.

Het is voor een goed pedagogisch klimaat belangrijk dat alle leerlingen, leerkrachten, schoolmedewerkers en ouders van de procedures op de hoogte zijn en ernaar handelen.

Voorbeelden van ontoelaatbaar gedrag op obs Finlandia

- Pesten; zie hoofdstuk 1 pestprotocol.
- Fysiek geweld: schoppen, slaan, bijten, knijpen, krabben, spugen.
- Weglopen uit de klas of uit de school.
- Diefstal.
- Vandalisme, vernieling, vervuiling.
- Seksuele handeling/ seksuele intimidatie.
- Non-verbaal geweld, herhaaldelijk vloeken, schelden.
- Herhaald negeren schoolregels, binnen of buiten school.
- Discrimineren.
- (Be)dreigen, intimideren, zowel verbaal als non-verbaal.

Extra toevoeging van ontoelaatbaar gedrag binnen de bovenbouw

- Rondneuzen in andermans spullen.
- Roken, drugs, alcohol.
- Wapenbezit.
- Spijbelen.

Ontoelaatbaar gedrag waarbij ook het stappenplan vanuit het pestprotocol worden ingezet (zie hoofdstuk 5).

- Diefstal. Indien nodig wordt de wijkagent ingeschakeld.

- Vandalisme, vernieling, vervuiling. De leerling ruimt op/maakt schoon. Indien nodig wordt de wijkagent ingeschakeld.
- Bedreiging. Indien nodig wordt de wijkagent ingeschakeld.
- Discrimineren. Indien nodig wordt de wijkagent ingeschakeld.
- Herhaald negeren schoolregels, binnen of buiten school.
- Fysiek geweld naar een leerling.
- Weglopen uit de klas.
- Herhaald (non)verbaal geweld.
- Rondneuzen in andermans spullen.

Van alle acties wordt een notitie gemaakt in Parnassys. In alle gevallen wordt overlegd met directie.

Ontoelaatbaar gedrag/ grensoverschrijdend gedrag waarbij de directie DIRECT wordt ingeschakeld en waarbij ouders DIRECT op de hoogte worden gesteld.

- Fysiek geweld naar een leerkracht.
- Weglopen uit de school.
- Seksuele intimidatie.
- Wapenbezit.
- Roken / drugs-/ alcoholgebruik.
- Spijbelen. Bij spijbelen wordt leerplicht ingeschakeld.
- Verbaal geweld/ intimiderend gedrag ouder- leerkracht

Dit gedrag leidt per direct tot een officiële waarschuwing en/of een schorsing intern of extern. (zie protocol schorsen en verwijderen). Binnen al deze situaties volgt er op school een gesprek met ouders, waarbij ook de mogelijkheid van inzet wijkteam of SMW wordt besproken. Alle leerkrachten zijn collectief verantwoordelijk voor het gedrag van alle leerlingen en spreken hen hierop aan.

Hoofdstuk 7 Pesten op het werk

Welke stappen kan je ondernemen als een ouder of personeelslid zich gepest voelt?

Op obs Finlandia gaan we respectvol met elkaar om en worden ongewenste omgangsvormen waaronder pestgedrag, niet getolereerd.

Definitie

Onder pesten op het werk worden intimiderende handelingen of gedrag verstaan door collega's, leidinggevend en/of publiek tegen een en dezelfde persoon die zich hiertegen niet kan of wil verdedigen. Het gaat hier om vormen van verbale en psychische agressie. Voorbeelden zijn beledigen, schelden, treiteren, irriteren, bespotten, roddelen of iemand buitensluiten. De werknemer, die doelwit is van dit gedrag, ervaart dit als bedreigend, vijandig, beledigend, vernederend en kwetsend. Het kan hier gaan om subjectieve interpretaties, maar ook om objectieve feitelijkheden. Pesten is iets anders dan een eenmalig incident of een conflict. De impact van het pest gedrag wordt bepaald door de gepeste.

Aanleiding en gevolgen

Vier factoren kunnen op de werkvloer een rol spelen bij pestgedrag, te weten:

- individuele factoren
- situationele factoren
- organisatorische factoren
- maatschappelijke factoren

Het inzichtelijk maken, hanteerbaar maken en verminderen van deze factoren liggen aan de basis van dit beleid.

Gevolgen pestgedrag.

- De gepeste wordt in zijn/haar waardigheid aangetast. Mogelijke gevolgen: psychische, fysieke, gedrags- en inkomenseffecten, sociaal isolement.
- Kwaliteit van het werk kan verminderen, omdat men bijvoorbeeld minder gemotiveerd is, last kan krijgen van concentratie- en geheugenverlies, vermijdingsdrang en/of een verlaagd zelfvertrouwen.
- Pesten heeft niet alleen effecten op de individuele werknemer, maar ook op de organisatie als geheel.

Het gaat om verhoogd arbeidsverzuim, slechte sociale verhoudingen, verlies van productiviteit, kwaliteit en leerlingen en een verhoogde kans op ongelukken. Ook gaan mensen met minder plezier naar hun werk en is er een hoger personeelsverloop.

Preventieve aanpak

- Voorbeeldfunctie

Ongewenst gedrag wordt op geen enkele wijze getolereerd. Het management vertoont voorbeeldgedrag en neemt duidelijk stelling tegen ongewenst gedrag.

- Informatieverstrekking

Informatie wordt verstrekt via brochures, BOORintranet, het protocol. Iedereen is op de hoogte van de preventieve en curatieve aanpak.

Curatieve aanpak

Signalen met betrekking tot pestgedrag worden te allen tijde serieus genomen, er is aandacht voor de pester, de gepeste en de omgeving.

Signaleer je pestgedrag?

Steun de gepeste en keur het pestgedrag af. Benadruk de positieve kanten van de gepeste. Maak het pestgedrag bespreekbaar bij de leidinggevende of een vertrouwenspersoon.

Word je gepest?

Ervaar je ongewenst (pest)gedrag, dan is het van groot belang om hulp te zoeken! Blijf er niet mee rondlopen maar bespreek het met iemand die je vertrouwt.

Vraag hulp aan je leidinggevende of een vertrouwenspersoon.

Bij pestgedrag wordt oplossingsgericht gewerkt.

Toegespitste, belangrijke attitudes hierbij:

- Pesten wordt door het gehele team aangemerkt als ongewenst en onacceptabel.
- Er wordt hulp geboden aan de gepeste en de pester.
- Toeschouwers hebben een rol binnen het oplossingsgerichte proces te vervullen.
- Er wordt begripvol geluisterd.
- Er wordt gezocht naar een oplossing.

Het volgende stappenplan hanteren wij om effectief en oplossingsgericht tegen pesten op te treden.

- De gepeste wordt apart genomen door de leidinggevende. Een vertrouwenspersoon kan hierbij aanwezig zijn. Het pestprobleem wordt in kaart gebracht.
- De leidinggevende heeft een gesprek met de pester. Het pestprobleem wordt in kaart gebracht.
- Er wordt een steungroep geformeerd. De steungroep stelt een oplossingsgericht plan op.
- Na 5 werkdagen volgt er een evaluatie. Er wordt hierbij gekeken wat er is veranderd.

Het is bij deze aanpak belangrijk dat de leidinggevende en de steungroep geen deel van het probleem worden.

Wat dit stappenplan bijzonder maakt, is dat het erin voorziet dat het pesten op een voor alle betrokkenen veilige manier wordt opgelost en dat het mensen leert om op een oplossingsgerichte manier om te gaan met conflicten.

Analyseformulier handelingsfase/sanctiefase

Naam:

Groep:

Datum:

1. Wat is er gebeurd?

2. Wie waren erbij?

3. Om welke regel/ afspraak gaat het?

4. Hoe had ik dit kunnen voorkomen?

5. Hoe ga ik het weer goed maken?

6. Wat heb ik ervan geleerd?

Gemaakte afspraken:

--

Oranje kaart → Welke straf volgt er bij een rode kaart?
Rode kaart → Vooraf bedachte straf van de oranje kaart volgt!

Handtekening leerkracht:

Handtekening ouders: